

СОЦІАЛЬНІ ТА ГУМАНІТАРНІ СКЛАДОВІ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-16>

УДК 35 (477(092))

Колтун Вікторія Семенівна,

доктор наук з державного управління, професор,

завідувач кафедри регіональної політики

навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

вул. Володимирська, 64/13; м. Київ, 01601, Україна

e-mail: lna85775@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-8432-873X>

Матвєєва Лариса Володимирівна,

аспірантка кафедри регіональної політики

навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби

Київського національного університету імені Тараса Шевченка,

вул. Володимирська, 64/13; м. Київ, 01601, Україна

e-mail: kiev1112@gmail.com <https://orcid.org/0009-0003-8998-1596>

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПАСІОНАРНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЯК СУБ'ЄКТА ФОРМУВАННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНОГО РЕСУРСУ ВІДНОВЛЕННЯ ГРОМАД

Анотація. Стаття присвячена аналізу процесу ідентифікації пасіонаріїв як нематеріального ресурсу відновлення громад. Підкреслено, що серйозною і досі невирішеною проблемою є виявлення механізмів ідентифікації пасіонарної особистості.

Мета дослідження – інтерпретувати феномен пасіонарної ідентифікації, експлікувати поняття «способи ідентифікації» та «методи ідентифікації» задля активації потенціалу пасіонарності в громадах. Крім того, для подальшого зростання наукового знання вкрай необхідно з'ясувати методи пасіонарної ідентифікації, причини вибору того чи іншого методу ідентифікації пасіонарної особистості; які фактори сприяють актуалізації того чи іншого механізму ідентифікації, а які, навпаки, перешкоджають йому.

Проаналізовано методи ідентифікації особистості, згідно концепцій З. Фрейда, К. Г. Юнга, К. Хорні, Е. Фромма, Дж. Марсії, Д. Міда та ін.

Доведено, що з точки зору конструктивістського структуралізму ідентифікація розглядається як амбівалентний шлях: з одного боку, спрямований на перетворення індивідом навколишнього світу, а з іншого – на зміну самої особистості, обумовленої соціальною системою.

Як цитувати: Колтун В. С., Матвєєва Л. В. Ідентифікація пасіонарної особистості як суб'єкта формування нематеріального ресурсу відновлення громад. *Державне будівництво*. 2023. № 2 (34). С. 197–206. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-16>

In cites: Koltun, V.S., Matveeva, L.V. (2023). Identification of a passionate personality as a subject of the formation of an intangible resource for the restoration of communities. *State Formation, no. 2 (34)*, 197–206. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2023-2-16> [in Ukrainian].

© Колтун В. С., Матвєєва Л. В., 2023

[This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

Розглянуто кардинальну диспозицію за Г. Олпортом та обґрунтовано, що саме її наявність дозволяє говорити про наявність у людини пасіонарної енергії.

На підставі аналізу ідентифікації основних дійових осіб конфліктної взаємодії відповідно до конфліктологічної парадигми обґрунтовано, що така взаємодія найчастіше виводить на поверхню неординарних особистостей, часто з пасіонарними нахилами або якостями.

Показано, що існує два шляхи виявлення пасіонарної особистості – внутрішній і зовнішній. Внутрішній шлях передбачає раціонально свідоме формування людиною власної ідентичності. Зовнішній спосіб формування ідентичності проявляється під впливом зовнішніх позаособистісних факторів, тоді як сформована ідентичність в більшості випадків носить ірраціональний характер.

Ключові слова: ідентифікація пасіонарної особистості, пасіонарність, лідер, публічне управління, методи ідентифікації, потенціал пасіонарності.

Постановка проблеми. Попри війну, громади в Україні шукають ресурси для зцілення, збереження стійкості та відновлення. Ще на початку процесу децентралізації вчені наголошували на перспективності пошуку та використання нематеріальних ресурсів, до яких відносили довіру та готовність брати на себе ініціативу [3, с. 10]. На наш погляд, мова може йти про акумуляцію та активацію потенціалу пасіонарності громади. Очевидно, що особистості, визначені як «харизматичні», «видатні», «геніальні», «пасіонарні» завжди впливали на поступ суспільства (використовуючи термінологію І. Франка) [4]. При цьому наука ще не виявила всіх аспектів цього впливу. Зокрема, дуже серйозною і досі невирішеною проблемою є виявлення механізмів ідентифікації пасіонарної особистості. Розв'язання цього завдання дозволить, на нашу думку, визначити можливі вектори розвитку всього суспільства. Ми вважаємо, що в більшості випадків, як показує історичний розвиток, саме пасіонарії визначали ці тенденції. Крім того, для подальшого зростання наукового знання вкрай необхідно з'ясувати методи пасіонарної ідентифікації, причини вибору того чи іншого методу ідентифікації пасіонарної особистості; визначити, які фактори сприяють актуалізації того чи іншого механізму ідентифікації, а які, навпаки, перешкоджають йому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розкриваючи способи і засоби ідентифікації, необхідно, перш за все, експлікувати поняття «ідентифікація». Поняття «ідентифікація» (від лат. *identificare* – ідентифікувати) означає «встановлення тотожності різних об'єктів на основі певних ознак», «процес визначення або підтвердження особи, об'єкта або системи, зазвичай шляхом перевірки або зіставлення характеристик, які відокремлюють їх від інших» [2]. Тривалий час це поняття вивчалось суто з точки зору психологічної парадигми. У цій сфері досягнуто значних успіхів. Згодом, однак, сфера застосування цього поняття була значно розширена іншими галузями наукового знання, насамперед філософією, що значно підвищило його евристичне значення і дозволило серйозно розширити горизонти наукового знання. При цьому слід зазначити, що методологічний аспект цієї концепції поки що недостатньо опрацьований. Серед українських вчених пасіонарних особистостей досліджували Я. Іванова, Н. Сапригіна, І. Стороженко, Т. Шестопап та ін.

Мета дослідження – інтерпретувати феномен пасіонарної ідентифікації, експлікувати поняття «способи ідентифікації» та «методи ідентифікації» задля активації потенціалу пасіонарності в громадах.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо різні точки зору на проблему способів пасіонарної ідентифікації.

Поняття «ідентифікація» було введено в науковий дискурс засновником психоаналізу З. Фройдом. Він вважає, що «ідентифікація відома психоаналізу як найбільш ранній прояв емоційного зв'язку з іншою людиною» [5].

Аналізуючи концепцію Фройда, ми виділили наступні методи ідентифікації: 1) репресія (придушення імпульсу); 2) проєкція (несвідома передача власного почуття іншій людині – вплив пасіонаріїв на гармонійних осіб за Л. Гумільовим); 3) витіснення, раціоналізація (самообман, спроба раціоналізувати абсолютну ідею).

Сам факт набуття пасіонарної енергії вимагає деяких незвичайних умов, до яких можна віднести запропоновані методи. Отже, ідентифікація – це процес, за допомогою якого людина набуває тотожності з тим чи іншим значущим для людини об'єктом/суб'єктом. Саме таким чином ми будемо тлумачити це поняття в майбутньому, і саме в цьому аспекті ми будемо використовувати його в нашому дослідженні.

На думку Фройда, ідентифікація є амбівалентним процесом. Хоча він спеціально не досліджує пасіонарну ідентифікацію, ми, тим не менш, можемо застосувати його підхід до теорії, яку ми досліджуємо, і дійти висновку, що, згідно з Фройдом, пасіонарна ідентифікація як спосіб, як процес, з одного боку, може бути неповною. З іншого боку, на думку Фройда, амбівалентність передбачає високий ступінь лабільності. Це дозволяє зробити висновок про те, що сам процес ідентифікації є стабільним і стійким. У той же час цей факт є прямим свідченням нестабільності і слабкості ідентичності, що формується.

Таким чином, ми вважаємо, що одним із способів ідентифікації пасіонарної особистості є сублімація нереалізованої енергії за типом асиміляції до значущого для особистості об'єкта/суб'єкта. Крім того, слід зазначити, що в аналізі ідей Фройда ми виділили ще одну особливість: індивіди, які обрали в якості орієнтира пасіонарну ідентифікацію (навіть якщо це відбувалося несвідомо), демонструють прагнення до креативної поведінки.

К. Г. Юнг вважає феномен індивідуалізації або «індивідуації» основним феноменом історичного процесу, що веде до формування індивідуальності. Індивідуація – це процес виділення психологічного індивіда, відмінний від колективної психології [8]. На думку К. Г. Юнга, індивідуація полягає в тому, щоб стати окремою істотою і стати «самим собою». «Тому, – продовжує вчений, – «індивідуацію» також можна перекласти як «самовизначення» або як «самореалізацію» [8].

«Я», за концепцією Юнга, є існування свідомого і несвідомого. Він вважає, що кожна людина прагне до набуття «Я». К. Г. Юнг розглядає поняття «ману-особистість» і вважає, що кожен людський індивід прагне

ототожнити себе з цією особистістю. Витоки цього типу ідентифікації він вбачає в найдавніших архетипах свідомості, закладених у кожній людині. Вчений розповідає, що в давнину існувала думка про те, що деякі люди володіють певною рисою особистості, яку в древніх архаїчних суспільствах називали «мана», що відрізняє цих індивідів від інших. При цьому поняття мани-особистості на наш погляд, ближче до поняття «пасіонарної», ніж «харизматичної особистості». «Мана-особистість» К. Г. Юнга все ж ближче до «надлюдини» Ф. Ніцше, ніж до «харизматики» М. Вебера. К. Г. Юнг виділяє чисто девіантний метод ідентифікації, кажучи, що така особистість здатна породжувати у звичайної людини чисто афективну активність і служити потужним мобілізатором [8].

На думку К. Хорні, головним прагненням людини є прагнення до «самореалізації» [7]. У той же час це вказує на те, що людина сама може розвивати свої здібності. Можливість досягнення «самореалізації» людиною дослідник бачить тільки в процесі «ідеалізації». На наш погляд, «ідеалізація себе», на думку К. Хорні, є не що інше, як єдність форми і способу ідентифікації. Хорні не дає більш чіткого пояснення цій тезі, тому пояснення необхідне: «ідеалізація» – це, врешті-решт, прагнення бути схожим на якусь осяжну ідеальну конструкцію. Тоді як «ідентифікація» – це процес самопізнання людиною свого місця у світі. На нашу думку, людина, яка не пройшла етап ідентифікації в процесі свого розвитку, має реальні шанси в майбутньому не повністю сформувані власну ідентичність. Як каже К. Хорні, ідеалізація – це штучний процес, який спостерігається у кожній людині в процесі життя [7]. Ідентичність, на нашу думку, свідомо актуалізується не в кожній людині. Далеко не кожній людині вдається знайти унікальний життєвий шлях, напрямок руху, який може допомогти індивіду досягти максимального самовираження і розкрити свій індивідуальний потенціал. Процес ідентифікації – це процес пошуку власного місця в житті.

Ідентифікація – це один зі способів, за допомогою якого індивід знаходить своє місце в суспільстві. Інтерналізовані індивідом цінності визначають цілі, які він ставить перед собою у своїй екзистенційній діяльності, а отже, і те, що ми називаємо сенсом життя. Далі, через акцентуацію певних життєвих цілей, формується те, що ми називаємо соціальним характером. Формується особистісна ідентичність людини. При цьому цей процес апріорі незавершений і не обмежується тільки самою людиною. Суспільство, зі свого боку, істотно впливає на індивіда через систему цінностей, що передається індивідууму.

У своїх роботах К. Хорні використовує дуже важливе для нашого дослідження поняття «компульсивність». Дослідниця трактує його як прагнення людини до успіху і слави. Нам здається, що його застосування при аналізі такого соціального явища, як пасіонарна особистість, є дуже перспективним. Можна підкреслити трансгресивну природу пасіонарності, тоді слід розглядати як поняття, симетричне поняттю «нав'язливість».

Саме нав'язливість дозволяє пасіонарній особистості спочатку набути, а потім зберегти власну ідентичність. Пасіонарність, яка ґрунтується на фундаменті нав'язливості, прагне скоріше до субстанціональності (як сталості) і стаціонарності власного існування. Іншими словами, така пасіонарність здатна на більший опір рутинізації.

У своїх роботах Е. Фромм виділяє одну з функцій процесу ідентифікації – функцію самозбереження. На думку Фромма, якщо людина не належить до якоїсь спільноти, якщо її життя позбавлена сенсу, то вона відчуває себе «порошинкою». На додаток до цієї тези зазначимо, що відсутність сенсу життя у людини може призвести до втрати ідентичності [6].

Американський психолог Дж. Марсія, вважаючи теорію тотожності занадто узагальненою і теоретичною, не завжди придатною для практики, намагався наблизити її до життя.

На думку Марсії, ідентифікація – це спосіб формування еґо, динамічна організація здібностей, переконань та індивідуальної історії. На думку Марсії, існує два способи ідентифікації: внутрішній і зовнішній. При цьому дослідник виділяє чотири можливі способи ідентифікації: 1) дифузний – «Я» роздвоєне, розмите; особистість втрачає відчуття безперервності та ідентичності у мінливому світі; панує внутрішній хаос; 2) дзеркальний – «Я» є відображенням інших людей; «Я» не в змозі самотійно приймати рішення і обирати; поширений психічний плагіат; 3) відкладений – «Я» має багато можливостей, але не має сили вибору, переважає нерішучість; 4) зрілий – «Я» – з почуттям відокремленості, незалежності; Я знаю, до чого прагнути у складному, динамічному світі [13]. Очевидно, що пасіонарна особистість в більшості випадків вибирає четвертий із запропонованих способів. Вибір іншого сприяє руйнуванню пасіонарності.

Представник символічного інтеракціонізму Д. С. Мід вважає, що в процесі соціальної взаємодії двох автономних систем, індивіда і суспільства, найважливішою якістю, що вимагає вивчення вченими, є «Я». Пасіонарність – це синтез історії, суспільства, біографії конкретної людини. Вищим мірилом розвитку «Я» є набуття здатності до широкої соціальної діяльності як в цілому, так і як експериментальної діяльності [11].

Згідно з символічним інтеракціонізмом, «Я» є суб'єктом активної діяльності. Особистість створює навколишній світ, але не завжди є його кінцевим продуктом. Для того щоб сконструювати навколишню дійсність особистості, необхідно взаємодіяти з іншими особистостями (індивідами). Отже, цей науковий напрям позначає суто комунікативний спосіб ідентифікації людини взагалі та пасіонарної особистості зокрема.

З точки зору конструктивістського структуралізму ідентифікація розглядається як амбівалентний шлях: з одного боку, спрямований на перетворення індивідом навколишнього світу, а з іншого – на зміну самої особистості, обумовленої соціальною системою.

Слід зазначити, що диспозиційна концепція особистісної ідентифікації була запропонована Г. Олпортом. Олпорт виділив кілька особистісних

диспозицій (способів ідентифікації), які притаманні різним типам особистостей: 1) кардинальні, 2) центральні, 3) вторинні. Він вважає, що кардинальні схильності притаманні не всім людям, а лише вузькому колу: вченим, політикам, воєначальникам тощо. Центральна диспозиція, на думку Олпорта, є основою людської індивідуальності. Вторинні схильності, на його думку, однаково притаманні всім людям у повсякденному житті [10].

Для нашого дослідження найбільший інтерес представляє кардинальна диспозиція. Ми вважаємо, що саме її наявність дозволяє говорити про наявність у людини пасіонарної енергії.

Т. Парсонс, як один з класиків структурного функціоналізму, вважав основним станом соціальної системи її стійкість, «рівновагу», які встановлюються і підтримуються певною нормативно-ціннісною структурою.

Структурний функціоналізм ґрунтується на концепції соціальної ролі як такої поведінки, яка визначається конкретним становищем індивіда в соціальній структурі системи або групи. Основна увага в понятті «соціальна роль» акцентується на формуванні і закріпленні нормативно-ціннісних ідей в індивідуальній і груповій свідомості в ході внутрішньо- і міжгрупових взаємодій. На цій основі визначаються соціальні позиції, рольові та нормативні очікування і санкції [14]. Т. Парсонс розглядає соціальні підсистеми як складову частину більш загальної системи діяльності, іншими компонентами якої є культурні підсистеми, особистісні підсистеми, поведінкові організми. Все це він розглядає як абстракції, аналітично ізольовані від реального потоку соціальної взаємодії. Поведінковий організм трактується як адаптивна підсистема, як концентрація базових можливостей людини, на яку спираються інші системи, – зазначає Парсонс [14]. На його думку, сам організм містить умови, яким повинна відповідати дія, і основні способи взаємодії з фізичним середовищем [14].

Одне з найважливіших досягнень Парсонса в цьому питанні полягає в тому, що він етіологічно відрізняє ідентифікацію від соціальної взаємодії всередині соціального середовища, а точніше, соціальної системи. Отже, домінуючим способом ідентифікації є зовнішній. Парсонс вказує на ідентичність індивіда, джерелом якої є саморефлексія. Він говорить про «адаптацію» соціального організму. Парсонс підтверджує і уточнює цю тезу, коли вказує на те, що під адаптацією слід розуміти насамперед взаємопроникнення [14]. Оскільки поняття «адаптація» є збірним і багато в чому еkleктичним, можна припустити, що воно застосовне і для виявлення способів ідентифікації характеристик.

Погляд на проблеми ідентифікації в конфліктологічному підході дуже специфічний. Беручи за основу своєї теорії органіцизм Г. Зімеля, один з основоположників конфліктології Л. Козер розглядає конфлікт як одну з форм соціальної взаємодії, як процес, який за певних умов може мати не тільки руйнівні, а й конструктивні (інтегративні) наслідки для «соціального організму» або деяких його життєво важливих підсистем [9].

Проаналізувавши особливості внутрішньогрупових і міжгрупових конфліктів і способи їх впливу один на одного, Козер показав, що внутрішньогруповий конфлікт може сприяти інтеграції групи, якщо її члени зацікавлені в збереженні своєї ідентичності [9]. Отже, конфлікти, на думку Козера, сприяють збереженню індивідуальної та особистісної ідентичності, тому процес ідентифікації постає як консервативний спосіб ідентифікації.

Очевидно, що ідентифікація основних дійових осіб конфліктної взаємодії відповідно до конфліктологічної парадигми відіграє опосередковану роль і виступає стабілізуючим принципом. З одного боку, це дозволяє тій чи іншій соціальній групі зберегти власну ідентичність. З іншого боку, конфліктна взаємодія найчастіше виводить на поверхню неординарних особистостей, часто з пасіонарними нахилами або якостями.

Дуже цікавого погляду на досліджувану проблему дотримується голландський вчений Й. Хейзінга, автор вельми оригінальної концепції. Найважливішим онтологічним принципом у житті людини він вважає гру. На його думку, гра – це більше, ніж чисто фізіологічне явище або фізіологічно обумовлена психічна реакція. Таким чином, гра виходить за межі чисто біологічної або, принаймні, чисто фізичної діяльності. Гра, на думку Хейзінги, – це функція, яка сповнена сенсу. У той же час у грі є щось, що виходить за межі безпосереднього бажання підтримувати життя, щось, що надає сенс дії, що відбувається. Кожна гра щось означає. Назвати активний принцип, який надає грі її сутність, духом, було б занадто, а назвати його інстинктом було б порожнім звуком.

На думку І. Хейзінга, людині в житті не обійтися без гри. Гра, по суті, зайва. Потреба грати стає імперативом лише в тій мірі, в якій вона виникає з задоволення від гри. Гру завжди можна відкласти, вона може взагалі не відбутися. Вона не викликається фізичною необхідністю, а тим більше моральним обов'язком. Це не завдання. Йому віддають перевагу «у вільний час». Але з перетворенням гри в одну з функцій культури поняття служіння, завдання, обов'язку, спочатку другорядні, все більше і більше пов'язуються з нею [12].

На наш погляд, концепція голландського вченого застосовна і до вивчення проблем пасіонарної ідентифікації. І. Хейзінга точно відзначив ігрове начало в багатьох сферах людської діяльності. Немає жодної сфери людського життя, де не можна було б знайти ігрове начало. Ігровий метод пасіонарної ідентифікації часто знаходить свій прояв у таких сферах, як політика, військово мистецтво, релігія [1].

Таким чином, підводячи підсумки, відзначимо, що запропоновані методи пасіонарної ідентифікації не повною мірою враховують всі аспекти цього процесу. Ми вважаємо, що всі перераховані вище фактори, які визначають способи і засоби ідентифікації, мають місце. Очевидно, що сучасна наука має вкрай неоднозначне розуміння сутності та основних видів процесу ідентифікації пасіонарної особистості.

На нашу думку, існує два шляхи виявлення пасіонарної особистості – внутрішній і зовнішній. Внутрішній шлях передбачає раціонально свідоме формування людиною власної ідентичності. Зовнішній спосіб формування ідентичності проявляється під впливом зовнішніх позаособистісних факторів, тоді як сформована ідентичність в більшості випадків носить ірраціональний характер.

Проаналізувавши наявні в науці уявлення про способи ідентифікації пасіонарної особистості, слід зазначити, що вони концептуально розпливчасті, тому ми вважали за необхідне більш чітко їх експлікувати.

На наш погляд, методи ідентифікації пасіонарної особистості можна звести до наступних видів: 1) трансляційний метод ідентифікації – людина виконує ту трансляційну функцію, яку для неї визначило суспільство. Цей метод притаманний більшості історичних пасіонаріїв. Така людина не здатна кардинально змінити систему. Вона є лише виконавцем системних вимог. Такий спосіб ідентифікації характерний для штучних пасіонаріїв. 2) евристичний (творчий) метод ідентифікації: індивід модернізує суспільство, пропонує щось нетипове, нове (іноді не обов'язково модернізуюче), часто в боротьбі з суспільством. Головною особливістю такої ідентифікації є те, що пасіонарна особистість не завжди знаходить визнання і прийняття в суспільстві. 3) Трансформаційний спосіб пасіонарної ідентифікації багато в чому схожий з першою моделлю. Основна відмінність між ними полягає в тому, що пасіонарній-трансформатор не є сліпим інструментом реалізації прагнень мас. Він виступає суб'єктом трансформаційних функцій системи. Пасіонарній, який серйозно сприйняв цей механізм ідентифікації, змінює систему. Однак ці зміни досить масштабні на відміну від інтенсивних, які притаманні, наприклад, творчому механізму ідентифікації пасіонарної особистості.

Наразі українське суспільство потребує реалізації пасіонарної енергії, особливо на рівні територіальних утворень. Можна навести численні приклади діяльності пасіонарних особистостей, які спрямовують свою енергію на захист та відновлення скалічених війною територій.

Отже, розуміння методів ідентифікації пасіонарних особистостей сприятиме залученню потенціалу пасіонарності у процеси збереження стійкості, зцілення (трансляційний метод ідентифікації) та відновлення (креативний та трансформаційний методи ідентифікації) громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванова Л. Пасіонарність і екзистенція: співвідношення емпіричних показників. *Наука і освіта*. 2016. № 5. С. 178–184.
2. Психологічна енциклопедія. URL: <http://surl.li/nrsuj>
3. Ткачук А., Дацишин М. Внутрішні та зовнішні ресурси для розвитку громади або Чому брак грошей не є первинною проблемою громади? (навчальний модуль). Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 152 с.
4. Франко І. «Що таке поступ?» (1903). Зібрання творів у п'ятдесяти томах. Вид-во : «Наукова думка», 1986. Том 45. С. 300–349.
5. Фройд З. Я та воно. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. ; за ред. акад. НАН України Л. В. Губерського. Київ : Знання, 2009.

6. Фромм Е. Втеча від свободи / перекл. з англ. М. Яковлева. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
7. Хорні К. Невроз і особистісне зростання. Боротьба за самореалізацію. URL: <https://knizhnik.org/karen-horni/nevroz-i-lichnostnyj-rost-borba-za-samorealizacziyu>
8. Юнг К. Г. Психологія несвідомого. Київ : Вид-во : Центр учбової літератури, 2022. 404 с.
9. Coser L. The Functions of Social Conflict. New York : The Free Press, 1956. 188 p.
10. Gordon W. Allport. Personality Trait Theory. Research on Prejudice and Discrimination. URL: <https://psychology.fas.harvard.edu/people/gordon-w-allport>
11. Granberg M. Objective meaning: The formation of self in Mead and Sohn-Rethel. *Acta Sociologica*. 2019. № 62(1). С. 34-46. DOI: <https://doi.org/10.1177/0001699317749286>
12. Koen B. Tanghe | Peter Stanley Fosl (Reviewing Editor) (2016) *Homo Ludens* (1938) and the crisis in the humanities, *Cogent Arts & Humanities*, 3:1. DOI: <https://doi.org/10.1080/23311983.2016.1245087>
13. Nicole Hammons L. James Marcia – Identity Status. URL: https://www.assessmentpsychologyboard.org/edp/pdf/James_Marcia.pdf
14. Parsons T. The system of modern societies. Prentice-Hall. 1971. 152 p.

Стаття надійшла до редакції 13.11.2023 р.

Стаття рекомендована до друку 25.12.2023 р.

Koltun V. S.,

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Head of the Regional Policy Department, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service, Taras Shevchenko National University of Kyiv, 64/13, str. Volodymyrska, Kyiv, 01601, Ukraine
e-mail: lna85775@gmail.com <https://orcid.org/0000-0001-8432-873X>

Matveeva L. V.,

Postgraduate of the Department of the Regional Policy Department, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service, Taras Shevchenko National University of Kyiv, 64/13, str. Volodymyrska, Kyiv, 01601, Ukraine
e-mail: kiev1112@gmail.com <https://orcid.org/0009-0003-8998-1596>

IDENTIFICATION OF A PASSIONATE PERSONALITY AS A SUBJECT OF THE FORMATION OF AN INTANGIBLE RESOURCE FOR THE RESTORATION OF COMMUNITIES

Annotation. The paper analyses the process of identification of passionaries as an intangible resource for the recovery of communities. It is emphasized that finding the mechanisms to identify a passionarian has been a major and yet unresolved problem.

The purpose of the study is to interpret the phenomenon of passionary identification, to explicate the concepts of "ways of identification" and "identification methods" in order to activate the passionarity potential in communities. Moreover, for the further growth of scientific knowledge, it is extremely necessary to explore the methods of passionary identification, the reasons for choosing a particular method of identification of a passionarian; the factors that contribute to the actualization of a particular identification mechanism, and the ones that, on the contrary, prevent it.

The methods of personality identification have been analysed, according to the concepts developed by S. Freud, C.G. Jung, K. Horney, E. Fromm, J. Marcia, G. Meade et al.

It has been proved that in the context of constructivist structuralism, identification is considered as an ambivalent path: on the one hand, it is aimed at transforming the world around the individual, and on the other hand, it is aimed at changing the personality itself, conditioned by the social system.

G. Allport's cardinal disposition has been considered and it has been substantiated that its availability suggests the presence of passionary energy in a person.

Based on the analysis of the identification of the main actors of the conflict in accordance with the conflictological paradigm, it has been substantiated that such interaction most often reveals extraordinary personalities, often with passionary dispositions or traits.

It has been shown that there are two ways to identify a passionarian – an internal and external one. The internal way involves a rationally conscious formation of a person's own identity construction. The external method of identity construction is manifested under the influence of extrapersonal factors, while the constructed identity is irrational in most cases.

Keywords: *identification of a passionarian, passionarity, leader, public administration, methods of identification, potential of passionarity.*

REFERENCES

1. Ivanova, L. (2016). Passion and existence: correlation of empirical indicators. *Science and education, no. 5. 178–184.* [in Ukraine].
2. Psychological encyclopedia. URL: <http://surl.li/nrsuj> [in Ukraine].
3. Tkachuk, A., Dacyshyn, M. (2016). Internal and external resources for community development or Why is lack of money not the primary problem of the community? (educational module). K. ICC "Legal Status". [in Ukraine].
4. Franko, I. (1986). "What is progress?" (1903). *Collection of works in fifty volumes. Scientific thought, vol. 45, 300-349.* [in Ukraine].
5. Freud, Z. I and it. (2009). Philosophy: textbook (from the origins to the present): education. guide.; under the editorship Acad. NAS of Ukraine L.V. Hubersky. K. Knowledge. [in Ukraine].
6. Fromm, E. (2019). *Escape from freedom / transl. from English M. Yakovlev.* Kharkiv: Book Club "Family Leisure Club". [in Ukraine].
7. Horney, K. Neurosis and personal growth. The struggle for self-realization. URL: <https://knizhnik.org/karen-horni/nevroz-i-lichnostnyj-rost-borba-za-samorealizacziyu> [in Ukraine].
8. Jung, K.G. (2022). *Psychology of the unconscious.* K. Publisher: Center for Educational Literature. [in Ukraine].
9. Coser, L. (1956). *The Functions of Social Conflict.* New York: The Free Press.
10. Gordon, W. Allport. Personality Trait Theory. Research on Prejudice and Discrimination. URL: <https://psychology.fas.harvard.edu/people/gordon-w-allport>
11. Granberg, M. (2019). Objective meaning: The formation of self in Mead and Sohn-Rethel. *Acta Sociologica, 62(1), 34-46.* DOI: <https://doi.org/10.1177/0001699317749286>
12. Koen, B. (2016). Tanghe | Peter Stanley Fosl (Reviewing Editor). *Homo Ludens* (1938) and the crisis in the humanities, *Cogent Arts & Humanities, 3:1.* DOI: <https://doi.org/10.1080/23311983.2016.1245087>
13. Nicole Hammons L. James Marcia – Identity Status. URL: https://www.assessmentpsychologyboard.org/edp/pdf/James_Marcia.pdf
14. Parsons, T. (1971). *The system of modern societies.* Prentice-Hall.

The article was received by the editors 13.11.2023.

The article is recommended for printing 25.12.2023.